

ชื่อเสียงของภูเก็ตนอกจากความเป็นเมืองท่องเที่ยวตากอากาศระดับโลกแล้ว ภูเก็ต งานกินผัก หรือ ภูเก็ตเจียะฉายโ
งานใหญ่ของพี่น้องชาวไทยจีนในราวปลายเดือนกันยายนถึงต้นเดือนตุลาคมของทุกปีก็เป็นเสมือนภาพลักษณ์หนึ่งที่ทั่วโลกรู้จัก

ยุคทศกาลกินเจ หรือ ประเพณีกินผัก เป็นประเพณีของคนจีนที่สืบทอดมาช้านาน เชื่อกันว่าภูเก็คือแห่งแรกในภาคใต้ที่จัดงานนี้ขึ้น ในปี พ.ศ.2368 สมัยพระยาถลาง(เจิม) ได้ย้ายเมืองถลางมาหากลางถลางพงตั้งเมืองใหม่ที่บ้านเกิดโย (ปัจจุบันอยู่ในอำเภอกะทู้) แหล่งแร่อันอุดม มีชาวจีนอพยพเข้ามาจำนวนมาก ครั้งหนึ่งเกิดโรคระบาดขึ้นย คนะจิวเระจากเมืองจีนซึ่งมาเปิดการแสดงอยู่ จึงจัดให้มีพิธีกินผักขึ้น ณ โรงจิวเพื่อความเป็นสิริมงคลและเป็นการสะเดาะเคราะห์ เมื่อโรคภัยหายไปชาวบ้านที่เลื่อมใสก็ได้มีการปฏิบัติสืบมา สถานที่ใกล้เคียงกับการจัดพิธีในครั้งนั้นก็ถูกสร้างขึ้นเป็นศาลเจ้ากะทู้ ไม่นาน ด้วยศรัทธาแรงกล้าและต้องการจะดำรงประเพณีนี้ไว้เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวของชาวจีนโพ้นทะเลในภูเก็ต จึงมีการส่งตัวแทนไปนำซีเก๊า ควันธูป(เหยี่ยวเหยี่ยว) คือการจตุรูบต่อเนือง) คัมภีร์ และวัตถุพิธีจากมณฑลกังไส ประเทศจีนกลับมาปฏิบัติและบูชาที่ศาลเจ้ากะทู้เป็นแห่งแรก โดยเริ่มขึ้นที่ท่าบางเหนียว บริเวณสะพานหินในปัจจุบัน

ย

งานกินผักเป็นประเพณีโบราณที่ผสมผสานกันระหว่างคติความเชื่อและหลักธรรมในการนับถือผีหรือเหล่าเทพยดาฟ้าดิน ลัทธิเต๋า ลัทธิขงจื้อ และพุทธศาสนาิกายมหายาน มีพระพุทธรูป 7 องค์และพระมหาโพธิสัตว์ 2 องค์เป็นองค์บุคลาธิษฐาน ทงมีปณิธานจักโปรดสัตว์โลก จึงแบ่งภาคเป็นเทพเจ้า 9 พระองค์ เรียกว่า โ กิวอองโ หมายถึง นพรราชา ซึ่งตีความตามตำราโหราศาสตร์จีนคือดาวนพเคราะห์ทั้ง 9 ที่มีอิทธิพลต่อโลกธาตุทั้ง 5 (ดิน น้ำ ไฟ ลม และทอง) ในทุกวันขึ้น 1 ค่ำถึง 9 ค่ำ ในเดือน 9 ตามจันทรคติ(จีน) จะเสด็จลงมาประทานพรอำนวยความสุขแก่ผู้ประพฤติดี และลงโทษบุคคลผู้ประพฤติชั่ว ศาสนิกชนที่ร่วมงานจะต้องรักษาศีล หรือข้อห้าม 16 ข้อให้ยึดถือปฏิบัติคู่ไปกับการกินผัก ประกอบด้วยศีล 5 และการบำเพ็ญในเรื่องเกี่ยวกับทาน เมตตา และกาวนวย โดยที่ประเพณีกินผักของชาวจีนต่างจากการรับประทานอาหารมังสวิรัต เพราะจะเว้นผักบางชนิดที่มีผลต่อร่างกายหรือจิตใจด้วย ได้แก่ ประเภทหอม(ต้นหอม หอมแดง หอมขาว ใบหอม) กระเทียม หลักเกียว กุยช่าย และใบยาสูบ(บุหรี่ ยาเส้น สิ่งเสพติด)

ก่อนพิธี 1 วันจะมีการเตรียมความพร้อมของศาลเจ้า(คนภูเก็ตเรียก อ้าม) และยกเสาโกเต้ง เพื่อการอัญเชิญดวงวิญญาณของเจ้าผู้เป็นใหญ่ทั้ง 9 หรือ กิวอองไต่ไต่ หรือกิวอองฮุดไจ้วย วันแรกจะมีการบูชาเจ้าด้วยเครื่องเซ่นต่างๆ เมื่อผู้ร่วมพิธีกินผักครบ 3 วันถือว่าผู้นั้นสะอาดบริสุทธิ์ เรียกว่า แซงย ตอนนี้จะมีการทำพิธีเชิญเจ้า 2 องค์ ชื่อ ล่าเต่า ทำหน้าที่สำรวจผู้มาเกิดย อีกองค์สำรวจผู้ที่ตาย ชื่อ บักเต้าย ในระหว่างที่กิวอองไต่ไต่เข้าประทับในโรงพระ(คนภูเก็ตเรียกเจ้าว่า พระ) จะมีพิธีสวดมนต์วันละ 2 ครั้งตอนเช้าและย่ำค่ำ เรียกว่าพิธีซ่งเก็งย ในตอนกลางคืนหลังจากมีการสวดบทปักเต่าเก็งย ก็จะมีการตักช้อ คือการอานรายช้อช้อของผู้เข้าร่วมกินผักที่มาแจ้งไว้ ต่อหน้าแท่นบูชาพระกิวออง เสมือนเบิกตัวเข้าเฝ้าเจ้า

หลังเที่ยงของวัน 3 ค่ำ 6 ค่ำ และ 9 ค่ำ จะมีพิธีโขก้น คือการเลี้ยงอาหารและเหล่าแก่เหล่าทหารและม้าของเจ้าย ส่วนในคืนวัน 7 ค่ำ จะมีพิธีบูชาดาว เพื่อขอให้ช่วยคุ้มครองผู้กินผัก มีการทำฮู้(กระดาษยันต์)แจก บางวันจะมีขบวนพิธีแห่พระ ถือเป็นกรโปรดสัตว์หรือเยี่ยมเยียนราษฎรของกษัตริย์ มีคนถือธงและป้ายช้อนำ ในขบวนมีเกี้ยวหามพระ เป็นรูปปั้นพระต่างๆ เรียงตามชั้นยศ จาก ลิ่น ง่วน โส่ย ไต่ไต่ ฮุดย จากนั้นเป็นขบวนพระเกี้ยวใหญ่หรือตัวเหรีญ 8 คนหาม มีฉัตรจีนกันเป็นที่ประทับของกิวอองฮุดไจ้วย ขณะที่ขบวนเคลื่อนไป ชาวบ้านจะตั้งโต๊ะบูชาหน้าบ้านและจุดประทัดต้อนรับพระและคนทรงเจ้า(ม้าทรง)เมื่อขบวนผ่านย ในปัจจุบัน พิธีแห่พระดูจะเป็นที่สนใจที่สุด เพราะจะมีการทรมานตัวเองของม้าทรงเพื่อสะเดาะเคราะห์โดยเชื่อว่าเจ้าที่กำลังทรงจะเป็นผู้รับเคราะห์แทนย การเสียบทะลุแกมสองข้างด้วยของมีคมนานาชนิดจะนิยมมากที่สุดมีความพิสดารต่างๆ กันไปทุกปี

ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่า สมัยก่อนไม่มีม้าทรงมาก อ้ามละคนสองคน ไม่ค่อยมีการแสดงอภินิหารอะไร มีแต่ให้พรและช่วยรักษาคนเจ็บป่วยเป็นหลัก พอหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เริ่มมีม้าทรงมากขึ้นแต่ก็ยังมีการตรวจสอบกันละเอียดว่าเป็นใคร ลงเจ้าองค์ใด ใครจะเข้ามาง่ายๆ ไม่ได้ เพิ่งจะมาเพิ่มจำนวนมากมายนับแต่รัฐบาลประกาศปีแห่งการท่องเที่ยวไทยเมื่อ พ.ศ.2530 เป็นต้นมา (ททท.ผนวกประเพณีกินผักเข้าอยู่ในปฏิทินท่องเที่ยวของจังหวัด ในปี 2524) ทั้งนี้ ในปัจจุบันได้มีความพยายามที่จะรณรงค์ให้ประเพณีนี้มุ่งไปที่เนื้อหาในทางธรรมมากกว่าพฤติกรรมที่นำดินแดนเร้าใจ ลดทอนเปลือกพิธีส่งเสริมให้เข้าหาแก่นการปฏิบัติ จัดระเบียบกติกาของบรรดาบริษัทห้างร้านและปัจเจกบุคคลที่จะเข้าร่วมให้เกิดความพอดี คงความบริสุทธิ์ของประเพณี เพื่อคืนสาระสำคัญของเทศกาลและความเป็นศาสนิกชนที่ดี

วันท้ายๆ ของประเพณี มีการก่อกองไฟศักดิ์สิทธิ์ให้ม้าทรงและประชาชนทั่วไปลุยผ่าน เรียกว่า โภยเหยี่ยว ซึ่งจะไม่ร้อนทำความเจ็บปวดแก่ผู้ศรัทธาและมีศีล รวมทั้งถือเป็นการชำระความสกปรกของตนให้บริสุทธิ์ หลังพิธีลุยไฟแล้ว ผู้ที่ต้องการสะเดาะเคราะห์จะตัดกระดาษแทนรูปตัวเอง พร้อมเหรีญ 25 สตางค์ กุยช่าย 1 ต้น นำไปที่อ้ามให้ม้าทรงประทับตราด้านหลังเสื้อที่ใส่ เรียกว่า ค้ายัน

ในวันสุดท้ายของการถือศีลกินผัก ตอนกลางคืนจะมีการส่งเทพเจ็กเขียนฮ้องเต้ที่หน้าเสาโกเต้งย ตกกลางคืนจะมีพิธีส่งพระกิวอองฮุดไจ้วยกลับสวรรค์ โดยส่งกลับทางทะเล มักไปทำพิธีกันที่บริเวณศาลเจ้าสะพานหิน ซึ่งเป็นสถานที่ประกอบพิธีรับพระด้วย เมื่อขบวนส่งพระออกพ้นประตู ตะเกียงที่แขวนอยู่บนเสาโกเต้งยหน้าอ้ามจะถูกลดลง เหล่าทหารที่เรียกมาจะถูกส่งกลับ เป็นอันเสร็จพิธี

ย

[บริหาร สุวัฒน์](#)